

METSÄKANSKA -luentosarja:**Toteutuvatko metsänomistajan toiveet ja tavoitteet metsänhoidossa? / Timo Kujala****23.9.2021 klo 18.00–19.30 Varkauden museot, luennon tekstivastine**

Anne Hyvärinen: Joo tervetuloa Varkauden museoiden ja Soisalo-opiston Metsäkansa-luentosarjan toiselle luennolle. Minun nimeni on Anne Hyvärinen ja tämä luentosarjahan liittyy meidän Varkauden museoiden yläkerrassa olevaan Metsäkansa – Teollisuuden tekijät näyttelyyn, joka taas kietoutuu Ivar Ekströmin vuosina 1910–1960 Savossa ja Kainuussa ottamiin valokuviin. Eli hän on kuvannut metsätöitä ja metsätyöntekijöitä ja sitä muutosta mikä on tapahtunut metsätöissä ja metsänhoidossa myöskin. Ja kun minä lähdin kokoamaan tätä näyttelyä syksyllä 2020, huomasin ennen pitkää sotkeutuneeni puunjalostusteollisuuden historian lisäksi suomalaiseen metsäpolitiikkaan ja sen historiaan. Ja tämän luentosarjan idea lähti ajatuksesta syventää näitä näyttelyn teemoja myös sinne metsäpolitiikkaan, metsänhoidon ja metsän omistamisen historiaan. Mutta myös tulevaisuuteen ja niihin muutoksiin joita on tapahtunut ja tulee tapahtumaan.

Timo Kujala: Kiitoksia, kiitos kutsusta.

Kun otettiin yhteyttä, niin pyydettiin aluksi esitelmää tästä EU-kanteesta minkä aikanaan tein tuonne EU-komissioon ja jonka johdosta aika paljon asioita on muuttunut Suomessa. Siitä nyt ei riitä esitelmäksi koko illaksi, joten minä mietin tätä asiaa että miten tätä käsittelet, ja tulin siihen tulokseen, että olisi kiva kertoa että toteutuvatko metsänomistajan toiveet ja tavoitteet metsänhoidossa. Ja siihen alustukseksi pieni lyhyt historiikki, että mitä tässä on Suomessa tapahtunut.

Mutta ennen sitä muutama luku. Eli Suomessa on Metsäkeskuksen viimeisimmän tiedon mukaan 574 000 yksityistä metsänomistajaa, ja he omistavat 13,3 miljoonaa hehtaaria metsää. Ja nämä metsät ovat vielä Etelä- ja Keski-Suomessa vielä, eli ne ovat erittäin tuottoisia ja hyvillä paikoilla. Valtiolla taas on paljon metsää tuolla pohjoisessa, ja soita. Eli nämä ovat hyvin toisia metsiä. Eli sitä kautta yksityisiltä metsänomistajilta tulee teollisuuden raaka-aineeksi yli 60%. Suomessa metsänomistus on hyvin laajalla rintamalla, mikä on tietysti hieno asia, ja teollisuus on täysin riippuvainen yksityismetsien raaka-aineesta. Eli silloin eri intressiryhmät haluavat ohjata metsänomistajien metsänkasvatusta heidän etujensa mukaisesti. Sen takia on aikamoisia vääntöjä ollut historiassa ja kyllä ne edelleen jatkuvat, eritavalla kyllä kuin aikaisemmin.

Ja se mitä täällä on lainsäädännöllisesti semmoisia merkittäviä vuosia, niin 1928 tehtiin ensimmäinen itsenäinen yksityismetsälaki. Ja siinä laissa kiellettiin avohakkuut.

Ja sitten 1948 metsäammattikunnan johtohenkilöt laadittivat kuudella tunnetulla henkilöllä niin sanotun harsintajulkilausuman, jossa vastoin tosiasioita väitettiin, että ainoa oikea metsien kasvatustapa olisi tasaikäisrakenteinen puupeltokasvatus. Ja siltikään tämä ei ollut lainmuutos. Eli edelleen oli voimassa avohakkuun kielto laissa. Ja silloin alkoivat metsäviranomaiset metsänomistajia ojentamaan. Että, jos ne jatkavat poimintahakkuumenetelmiä, niin valtio puuttuu niihin. Ja sitten Metsäkeskus otti hyvin tiukan kannan uhkailemalla metsänomistajia. Suurin osa meni ruotuun, mutta ne jotka ei menneet ruotuun, niiden metsät tuomittiin käyttökieltoon. Tällaisia metsänomistajia oli 40 000, ei mikään pieni määrä.

Vuonna 1996 vasta metsälaki asetti ensisijaiseksi tavoitteeksi avohakkuun ja viljelyn. Eli vasta 1996 se tuli täysimittaisena tämä avohakkuu niin kuin lain mukaan, vaikka siihen oli jo painettu paljon aikaisemmin. Silloin se pääasiallinen, lainkin mukaan oli se avohakkuumetsäkasvatus. Edelleenkin jatkuvaa kasvatusta pystyi tekemään, mutta se liikkumavara oli hyvin tiukka, ja jos vähänkin lipesi, niin oli aina oikeudessa.

Metsäkeskus nosti viimeisen oikeudenkäynnin pohjalaista metsänomistajaa vastaan 2008. Ja tämä metsänomistaja voitti sen oikeudenkäynnin ja sen jälkeen Metsäkeskus tajusi, että nyt on niin kovat muutoksentuulet, että tällä menolla ei enää kannata jatkaa. Sen jälkeen metsänomistajat on jätetty rauhaan tämän suhteen.

Sitten 1990-luvulla kun minulla oli jo metsiä, ensimmäisiä metsiä oli jo hommattu, niin oli täysin outoa, kun olen liike-elämässä toiminut, että miten voi metsänomistajat pakottaa maksamaan laissa säädettyä veroa, joka kerätään metsänhoitoyhdistyksille. Eli minä olen pakkajäsenenä metsänhoitoyhdistyksessä.

Sitten Metsäkeskuksia oli kritisoitu kun niillä oli lähes monopoli taimibisnekseen ja tekivät metsäsuunnitelmia ja metsäpalveluja metsänomistajille, mutta samalla he valvoivat metsälakien toteutumista Suomessa, plus ne jakoivat kaikki metsänparannusrahat Suomessa. Eli se oli liikelaitos, valvova viranomainen ja valtion avustuksien jako samassa. Ja sehän ei EU-lainsäädännön mukaan täytä mitään speksejä. Ja pakkajäsenyyttä ei täytä minkäänlaisia kriteereitä. Myös metsälaki kaipasi kovasti uudistamista.

Ja me tehtiin kanne EU:hun kun me huomasimme, että Suomessa ei ole sellaista poliittista tahtoa ja voimaa, että nämä asiat voisi muuttua.

Siinä oli Helsingin yliopistosta EU:n kilpailujuridiikan professori Christian Siikavirta ja muutama kilpailulainsäädännön huippujuristi. Sitten me rupesimme rakentamaan tätä kannetta EU:hun ja välitettiin se sinne vuonna 2008. Siinä meni neljä vuotta, kun sitä palloteltiin ja lopputulema oli se, että Maa- ja metsätalousministeriö joutui myöntämään, että nämä kaikki asiat ovat niin kuin siinä kanteessa väitetään, ja EU sanoi, että nämä pitää muuttua. Ne eivät ensin meinanneet lähteä muuttumaan, mutta sitten EU uhkasi Suomen valtiota, että tulee sanktioita, niin sitten menttiin ruotuun ja pakkajäsenyyttä vuonna 2014 poistui ja metsäkeskuksista irrotettiin liiketoiminta omaan liikelaitokseen ja liikelaitos myytiin ulos toimivalle johdolle. Metsäpalvelu Otso on se, jolle siirtyivät ne toiminnat.

Samana vuonna uusi metsälaki tuli voimaan ja tämä metsälaki on minusta hyvä, koska se ei niin kuin suosi eikä sorra mitään menetelmää. Nyt ovat kaikki kasvatustavat tasa-arvoisia. Että voi tehdä avohakkuuta tai voi tehdä erilaisia harvennushakkuuta, tai joku päättyy avohakkuuseen harvennushakkuista ja jollakin voi tehdä jatkuvapeitteistä. Ja sitten jos se jatkuvapeitteinen ei toimi useiden yläharvennusten jälkeen, voi tehdä avohakkuun. Laki on siinä mielessä hyvä, että voi käyttää eri menetelmiä. Ja yhtä täydellistä, joka paikkaan olevaa menetelmää ei ole. Eli siltä osin on hyvä, ettei niitä rajoiteta lainkaan lain puitteissa. Eli asiat ovat sen suhteen ihan hyvin.

Mutta, mikä nyt mielestäni kiikastaa. Eli Metsäkeskuksesta kun saatiin liiketoiminta pois, mutta niille jäi vielä vanha levy päälle. Niiden kyky uudistua nyky maailman haasteisiin on kyllä osoittautunut kovin vaikeaksi ja haasteelliseksi. Siellä on kaksi isointa ongelmaa minun mielestä, niitä on kritisoitu, mutta ei ne ole reagoineet muuta kuin, että "tiedetään".

Metsäkeskuksellahan on erittäin iso rooli vielä tänä päivänä kun he pitävät metsä.fi -palvelua, mistä ne jakavat yleisesti kerätyn metsävaratiedon metsänomistajille ja kaikille muillekin toimijoille. Se palvelu on minusta erinomainen. Että tällainen metsävaratiedon keruu on keskitetty, ja sitä kaikki toimijat ja metsänomistajat voi käyttää. Eli siinä ei ole mitään ongelmaa. Mutta sitten, he ovat hypänneet taas vähän roolistaan, että he antavat taas suosituksia. Mutta huom., suosituksia, koska laki antaa mahdollisuuden erilaisiin hakkuutapoihin.

Ja valitettavasti ne suositukset, mitä siellä annetaan metsänomistajille, ovat metsänomistajan kannalta taloudellisesti huonoja, luonnonmonimuotoisuuden kannalta heikentää luonnon monimuotoisuutta, ja sehän me nähdään, että luonnon monimuotoisuus heikkenee koko ajan meillä Suomessa. Ja myös hiilensidonnan kannalta se eivät ole optimaalista. Eli ne suositukset ovat lyhyesti niin, että suositellaan alaharvennusta, eli pienten puitten poistoa. Ja ne pienet puut ovat sellupuita, halpoja puita. Juuri tulit tuosta metsäreissulta ja havainnollistettiin ihmisille, että kolmentoista sentin läpimitalla oleva puu on 70 litraa, niitä menee kuutioon 15 kappaletta. Metsänomistaja saa semmoisesta puusta tasan yhden euron. Ja yleensä nämä alikasvupuut ovat hyvälaatuisia eli ne voisivat siellä, kun otettaisiin niitä isoja puita päältä pois, ne voisivat kasvaa siellä 30-60 euron arvoisiksi. Eli niiden arvo moninkymmenkertaistuisi. Siinä on minusta metsänomistajille se arvokas taika, millä metsätalouden kannattavuutta parannetaan.

Mutta he suosittelivatkin näin (alaharvennuksia) vaikka, mennään kohta sitten muutamaan käppyrään (kaavakuvaan), jolla sitä voidaan osoittaa.

Sitten tilastointi on edelleen vanhan metsälain mukainen, eli hyvin kryptinen, että mihinkä lokeroon mikäkin hakkuu menee. Esimerkiksi yläharvennushakkuuta käytetään tasaikäisrakenteisessa metsätaloudessa ja jatkuvassa kasvatuksessa. Ja oikeastaan se yläharvennus on ainoa jatkuvan kasvatuksen harvennushakkuu, jos ei sitten lopeteta sitä ja tehdä päätehakkuu tai ylispuuhakkuu. Niin nyt suurin osa näistä jatkuvan kasvatuksen hakkuista tilastoituukin tasaikäismetsätalouden puolelle, koska se on rakennettu sellainen tilastomatriisi kryptiseksi. Tämänkin minä näen, että on tarkoitushakuista. Sitten he vovati kerran vuodessa aina sanoa, että eipä ole tuo jatkuva kasvatusta lisääntynyt. Että se on 1,5-2 %. No taas tänä vuonna tilanne on ollut ihan sama, koska se ei muutu, koska se tilastoidaan... Ne ei vaan mene tilastoissa sinne jatkuvan kasvatuksen puolelle, niin se ei tule ikinä muuttumaankaan. Eli todellisuudessa kukaan ei tiedä paljonko sitä tehdään. Minäkään en väitä minkäänlaisia lukuja, koska en minä pysty sitä sanomaan.

Mutta ei pysty kyllä Metsäkeskukseen sanomaan vaikka näin väittävät.

Eli tässä on kaksi mielenkiintoista asiaa: Metsäkeskus suosittelee semmoisia hakkuutapoja metsänomistajille, joilla selluteollisuus saa mahdollisimman paljon halpaa raaka-ainetta. Eli ei viranomaisen tehtävä ole suositella jotain toimenpiteitä metsänomistajille, jos ne ovat vielä epäedullisia sille. Tässä on kyllä metsäkeskuksella peiliin katsomisen paikka. Mutta ei siitä enempää.

No sitten seuraava haaste, joka tulee olemaan ihan mahdottoman kova meidän metsille, on ilmastonmuutos. Me nähdään jo nyt, että meillä on paljon tasaikäisiä kuusikoita ja edelleen perustetaan tasaikäisiä kuusikoita. Osa perustaa ne sen takia, että kun hirvituhoriski on niin suuri, mutta nämä eivät tule menestymään. Minä olen aika varma, että nyt perustetut tasaikäiset kuusikot eivät tule koskaan näkemään normaalia päätehakkuuikää.

Juuri tulin Heinävedeltä ja olen ollut paljon metsissä ja nähnyt isäntiä, niin melkein jokainen on sanonut, että ne ovat joutuneet tekemään päätehakkuita odottavaan kuusikkoon ennenaikaisen päätehakkuihin. Eli niissä on ollut tietysti ideana, että saisi mahdollisimman hyvän tukkisaannon, niin niitä olisi pitänyt kasvattaa vielä kymmenen vuotta. Mutta aukon reunasta paahteinen, niin siitä lähtee kirjanpainajatuhot. Koska kirjanpainajatuhot ovat nyt kasvaneet suuriksi, niin siitä (aukon reunalta) lähtee sinne metsään, ja kun se rupeaa uhkaamaan, tai kun sieltä rupeaa, jonkun verran puita kuolemaan, niin silloin ei metsänomistajalla oikein ole muuta vaihtoehtoa, kuin tehdä se avohakkuu. Ja silloin se todellinen taloudellinen pihvihän on siinä, että sinä hakkaat mahdollisimman järeitä tukkeja päätehakkuihin. Mutta nyt sinä hakkaat sen ennenaikaisesti, niin tukkisaanto pienenee oleellisesti.

Ja tuossa on Kerttu Kotakorpi, joka on muuten nyt tämän viikon perjantaina eli huomenna (23.9.2021) Yle:n, pieni mainos YLE:lle, Perjantai –dokumentissa, muun muassa keskustelemassa metsänkasvatuksesta ja ilmastonmuutoksesta.

Tässä on suora lainaus Kerttu Kotakorvelta, että jos meillä vuosisadan lopussa keskilämpötila on 6 astetta enemmän kuin nyt, ja nyt meillä on jo tiukkaa kuusikoissa, niin meillä on sama kohtalo kuin Keski-Euroopassa: siellä on tasaikäisiä kuusikoita valtavat määrät kuollut. Ja niitä hakataan ihan hullun lailla, että pystyään siinä tahdissa, etteivät ne kaikki lahoa sinne. Eli meidän pitäisi hyvin nopeasti muuttaa metsänkäsittely- ja kasvatustapoja, jos me meinataan pärjätä tässä touhussa.

Siinä mielessä se on hyvä kun Luonnonvarakeskuskin sanoo, että ”ei näy vielä”. Jos kaikki metsänomistajat toimii yhtä valveutuneesti kuin tähänkin asti, he hakkaavat ennakkoon, et ei tuhoudu ne metsät, niin eihän ne näekään niitä. Mutta jonain päivänä ne tuhot ovat, että sitten ne kyllä näkyvät. Ettei ehditä niitä kaikkia korjaamaan sieltä. Mutta tämä on erittäin suuri haaste, ja sen takia Metsäkeskus kyllä nukkuu onnensa ohi.

Että sen pitäisi muuttua kuitua jalostavan teollisuuden lobbauskoneistosta ihan metsänomistajan asioille. Että nyt olisi aika siellä ihan herätä, mutta niillä on vanha levy päällä vielä. Eli tässä on metsäpolitiikkaa ihan kunnolla.

Eli nyt on muutoksen aika ja hyvin moni metsänomistaja kyselee ja pohtii, että miten metsiä nyt kannattaisi kasvattaa ja hoitaa. Koska moni on myös huolissaan aidosti luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä ja haluaisi tehdä sillekin. Ja sitten koko ajan tulee ihan vastakkaisia juttuja. Aina kun on ollut vähän aikaa jatkuvan kasvatuksen juttuja, sitten on vähän aikaa hiljaista ja sitten tulee teollisuuden lobbaamat lobbarit, jotka työntää ihan toisenlaista informaatiota. Koko ajan yritetään vaikuttaa metsänomistajaan, mutta tämä on aika lyhytnäköistä teollisuudeltakin, että tulevaisuudessahan teollisuuden raaka-aineen saanti heikkenee sitä kautta, että meidän metsät ei pärjää tässä ilmastonmuutoksessa. Tämä ei ole niin kuin vastakkain, että ollaan tässä teollisuutta vastaan. Että minäkin olen liike-elämässä, niin minäkin haluan, että suomalainen puunjalostusteollisuus tulee pärjäämään tulevaisuudessakin.

Mutta nyt pelataan aika lyhyellä aikajänteellä, et nyt tämä on edullisempaa kuitua jalostavalle teollisuudelle, mutta taas kun me nähdään trendi, että puurakentaminen, niin se ei ole enää hetkellinen piikki, vaan maailmalla Suomea lukuun ottamatta, maailmalla, niin kuin Euroopassa puurakentaminenhan on todella rajussa kasvussa. Ja Suomen tukeilla ja sahateollisuuden tuotteilla, minä näen, että on todella kova kysyntä ja ne menevät kuin kuumille kiville.

Että sitäkin kautta meidän kannattaisi keskittyä kasvattamaan järeämpiä metsiä, joista saadaan enemmän tukkipuuta ja joka parantaa metsänomistajan tuottoa myös.

Ja mihin tämä johtaa, kun nyt suositellaan lyhyempää kiertoaikaa ja alaharventaen? Silloin järeän tukkipuun tarjonta pienenee. Kun kiertoaika lyhenee, puut hakataan pienempi läpimittaisina sieltä pois. Ja alaharvennuksessa se tuottaa lähes kokonaan vain kuitupuuta. Jos me käännetään yläharvennuksiksi ja pidempiä kiertoaikoja, niin meidän tukkisaanto kasvaa. Kummallakin menetelmällä saadaan kuutioita yhtä paljon. Ei se eroa se kuutiomäärä, mutta tulee vain erilaisia kuutioita. Ja ne tukkiuutiothan ovat arvokkaampia metsänomistajille, niin sitä kauttahan metsänomistajan talous paranee.

On paljon tutkimuksia. Ja sehän riippuu siitä, miten ihmisiltä kysytään, et miten ne haluaisi, että metsiä hoidetaan. Tämäkin on yksi tutkimus (Metsänomistaja 2020-tutkimus), jossa 14 % metsänomistajista on jo siirtynyt jatkuvan kasvatuksen menetelmiin kaikissa metsissä ja lähes puolet osissa metsissään. Kuulostaa hyvin isoilta prosenteilta. En tiedä onko nämä totta, mutta suunta on sinne. Että kun Metsäkeskus väittää, että se on 1,5-2 %, niin sen kyllä voin sanoa, että se ei pidä paikkaansa. Ja kiinnostus on valtava tähän menetelmään.

No, edellinen esitelmähän (Tapani Tasanen: Puunjalostusteollisuuden vaikutukset metsänhoitoon) kertoi hyvin tarkkaan ja hyvin hienosti tämän jaksollisen metsänkasvatuksen kehitysvaiheet ja kaikkea muuta. Se oli hyvää informaatiota. Nyt minä avaen pikkasen tämmöistä monitavoitteellista kestävä metsätaloutta, jossa on minulle tämä hiilensidonta, joka on ilmastonmuutostyössä se hyvä työkalu ja nopea, on oleellinen asia. Nämä nuolet menee vähän hassusti (ks. esitysdiä ”Monitavoitteellinen kestävä metsätalous”). Eri tavoin saadaan vähän erilaisia hyödykkeitä. Tämmöisessä jatkuvapeitteisessä sanotaan, että sienet ja marjat, että niitä saa runsaammin, mutta kyllähän se niin on, että avohakkuun jälkeen puolukkaa kyllä saa varmasti enemmän. Että on avohakkuualoillakin oma hyöty. Itsekin olen niitä hyödyntänyt tänäkin vuonna. Syksyllä olen poiminut 300 litraa avohakkuualoilta puolukkaa, että hyötyjä sitä tulee sieltäkin. Mutta mitä painotetaan, niin kuka painottaa mitäkin.

Mennään tähän diaan (Hakkuutulot/Mitä kasvan – mitä hakkaan) Minun mielestä ei kannattaisi edes keskustella sellaisesta, että tehdäänkö avohakkuumetsätaloutta vai metsänpeitteistä. Minä ajattelen näin, että aika näyttää, että mihin suuntaan mennään.

Vaikkapa taimikosta on niin helppo lähteä niin tämmöiseen eri-ikäiseen, erirakenteiseen metsänkasvatukseen. Jos sinne taimikko perustetaan ja jos on tuore maapohja ja kivennäismaa ja maa on muokattu, niin ennen ja nykyäänkin istutettiin 1600-1700 kuusentainta, mutta nythän moni on jo miettinyt että miksi sinä istutat sinne niin monta kuusentainta, kun sitten sinä joudutkin niitä raivaamaan, harventamaan ennen kuin ne pääsevät semmoiseen mittaan, että ne tuottaisi sinulle jotain.

Että niitähän ei sinne suinkaan liikaa. Niin me ollaan, ja moni muukin isompikin toimija on lähtenyt siihen, että istutetaan puolet kuusta, puolet mäntyä sinne ja koivu tulee luontaisesti. Eli silloinhan meillä on perustettu sekametsä. Ja sitten sitä lähdetään hoitamaan ja raivaamaan, että sinne lähtee heti se rakenne muuttumaan. Jollakin alueilla koivut lähtee heti kovaan kasvuun. Ne kasvavat siellä ylempänä. Kuusi tulee vähän alempana ja johonkin kohti tulee hyvää mäntyä, niin sitten raivataan sitä koivua siitä kohti pois, että ne ei piiskaa niitä mäntyjä pilalle. Niin silloinhan sinne tulee heti jo nuoreen metsään erikokoisia puita ja myöhemmin niitä on helppo lähteä ensiharvennuksen jälkeen yläharventamaan.

Minä keskityn siihen, että minä saisin mahdollisimman paljon pieniläpimittaisia puita kasvatettua suuriläpimittaiseksi. Silloin jos sinä kasvatat samanikäistä ja samanlajista joukkoa tasana, niin sinä et saa niistä kaikista koskaan tietenkään tukkipuita, kun ei ne mahdu sinne metsään jos 1600 on lähtötilanne. Sehän loppuu päätehakkuvaiheeseen, niin siellä ollaan alle 500 yksilössä tai neljässä sadassakin. Niin silloinhan sinulla matkan varrella karsiutuu aika paljon porukkaa pois. Ja niin kuin sanottu, sen yhden euron arvoinen puu on 13 senttiä halkaisijaltaan rinnan korkeudelta, niin se pitäisi saada tuonne yli 25 senttisiksi ennen kuin niitä kannattaisi hakata. Ja tässä on vielä kuutiometrin arvo.

Eli miksi tuossa on noita kovia hyppäyksiä, niin johtuu siitä, että silloin tuo läpimitta kasvaa niin sieltä tulee kakkostukki. Ja sitten kun puun läpimitta on siellä 25-30 senttimetrin paikkeilla, niin sit sen puun kuutiometrin arvokasvu heikkenee oleellisesti, vaikka sen yksilön arvokasvu jatkuu kohtuullisen hyvänä. Että tästä voidaan aika helposti päätellä, että älä koskaan hakkaa puita pois (läpimitaltaan 13-24 cm), koska ne tuottaa sille metsänomistajalle eniten arvoa, ja alaharvennuksessa juuri näitä puita poistetaan. Yläharvennuksessa poistetaan vasta täältä 25 (cm) jälkeen pääsääntöisesti.

Tämä (luentodia Hakkuumäärät kasvussa – Luonnonvarakeskus (LUKE)) ei ehkä ole ihan loogisessa paikassa, mutta tästä nähdään, miten nämä tässä ajan saatossa eri lajikkeiden hakkuumäärät ovat kehittyneet. Tukkipuu tuolta 1995 (vuodesta) sen hakkuumäärät ei ole oleellisesti muuttunut. Ne ovat siellä reilusti alle 30 miljoonassa kuutiossa vuosittain. Mutta kuitupuun hakkuumäärä on kasvanut ihan oleellisesti, ja myös energiapuut. Eli näiden pieniläpimittaisten puiden hakkuumäärät ovat kasvaneet valtavasti ja sen arvokkaan tukkipuun (hakkuu)määrä ei ole kasvanut. Mutta silti, mikä pitää paikkansa, että puusto, metsät kasvavat nopeammin kuin ennen ja sitten vielä Luonnonvarakeskuksen tilastomiehet sanoo, että puut ovat järeytyneet. Mutta joku ristiriitahan tässä on. Jos on järeätä puuta, niin siitähän tehdään tukkia. Jos niitä kasvaa enemmän ja ne ovat järeämpiä, niin miksi tukkisaanto ei ole kasvanut, vaan kuitusaanto on kasvanut? Joku magic tässä on. Joko ne eivät ole järeytynyt tai sitten ne hakataan oudosti.

No, sitten miten hinta on kehittynyt? Niin 20 vuoden aikana reaalihintaa kuitupuun on laskenut 40%. Sitä Sitä voisi sanoa, että se on romahdus. Jos 40% jonkun artikkelin hinta laskee, niin se on aika rajua. Eli lopputulema on minusta aika huono metsänomistajan kannalta. 20 vuoden aikana kuitupuuta, ja sitten vielä energiapuu päälle, niin sen hakkuumäärät ovat kasvaneet 40% ja silloinhan siitä on tullut pääraaka-aine, mitä metsänomistaja myy. Niin sitten se pääraaka-aine onkin 40% halventunut, niin minusta, minusta tämä vaikuttaa aika radikaalisti kannattavuuteen.

Minusta tämä on liiketoimintaa tämä metsänkasvattaminen ja puuntuottaminen, niin silloinhan sen pitäisi tuottaa mahdollisimman pienillä kuluilla mahdollisimman korkean jalostusasteen tuotteeksi. Näinhän sitä liike-elämässä aina ajatellaan, mutta tässä on nyt käynyt vähän toisin päin. Kun kiertoaikaa samalla lyhennetään, niin uudistamiskulut suhteessa kiertoajalle ovat aika suuret. Ja sitten jos siinä kiertoaikana tuotetaan paljon halpaa raaka-ainetta, niin se ei minusta ole oikein kannattavaa toimintaa.

Mennään sitten tähän motti-ohjelmaan, joka on mielenkiintoinen. Täällä on tällainen simulointiohjelma, jolla simuloidaan eri hakkuutavoille kannattavuutta. Itä-Suomen yliopisto on tehnyt Monsun ja LUKE Motin. Mutta me käytetään nyt vain tätä LUKE:n Motti-ohjelmalla simuloituja juttuja. Jos me simuloidaan eri ohjelmilla, me saadaan erinäköisiä tuloksia helposti.

Metsänhoitosuosituksissa mennään alaharventaen päätehakkuuseen ja jatkuvassa kasvatuksessa, eli erirakenteismetsässä mennään yläharvennuksiin, on toistuvia yläharvennuksia. Ja sitten, jos kaikissa tai joka paikassa ei tule riittävästi taimia, määrätty erittäin paksukunttaiset alueet ovat aika haasteellisia. Niin sitten monesti muutaman yläharvennuksen jälkeen on kuitenkin kannattavampaa tehdä avohakkuu. Mutta sinne kannattaa mennä niiden yläharvennuksien kautta. Koska silloin kiertoaika pitenee ja saman kiertoajan aikana saadaan sitten enemmän tukkia ja enemmän puuta sieltä samoilla uudistamiskuluilla. Eli sitä kautta se kannattavuus kuitenkin paranee.

Minulla ei ole sitä simulointiohjelmaa, mutta tässä ovat ne lopputulokset. Ja tässä on ne vaihtoehdot eli,

- 1) alaharvennus, 15 vuotta kasvatusta ja avohakkuu
- 2) sitten yläharvennus ja viistoista vuotta kasvatetaan ja sitten on avohakkuu
- 3) ja sitten on yläharvennus, 15 vuotta kasvatusta ja sitten on yläharvennus.

Ja tulot miten ne tässä kertyy ja muodostuu. Kun monesti aina sanotaan, että paljonko metsänomistaja tienaa, että paljonko se sai hakkuussa. Se nettotulohan ratkaisee ja siinä on kolme asiaa. Eli paljonko tulee hakkuutuloja, mitkä ovat kulut ja mikä on jäävän puuston arvo. Sitä kautta vasta päästään todelliseen nettotuloon. Ja tässä on se vertailumetsikkö, johon on tehty ne eri skenaariot (Lähtöpuusto-luentodia).

Ja tässä on tienestit: Kolmen prosentin korkokannalla alaharvennus plus päätehakkuu niin tulee 10 745 euroa tuloa ja tästä kun vähennetään vielä uudistaminen ja muut kulut, joka on miinus kolmetuhatta euroa. Maanmuokkaus ja istutus ovat 1500, sitten on heinän polkeminen ja vähintään kaksi raivausta, siis minimissään kaks raivausta, niin sieltä tulee sen verran kuluja.

Sitten jos yläharvennuksen kautta mennään päätehakkuuseen, niin silloin tuloja tulee enemmän. Ja siitä taas vähennetään hoitokulut. Ja jos sitten mennään vielä jatkuvapeitteisenä, niin tänä samana ajanjaksona on tehty yläharvennuksia, niin sieltä tulee tietysti vähemmän silloin tuloa kun ei ole päätehakkua tehty. Mutta silloin pitää laskea sen jäävän puuston arvo, koska yläharvennuksessa sinne jää noin 110 kuutiota tällä leveysasteella puuta hehtaaria kohden. Ja kun otetaan sen jäävän puuston arvo, niin sen jälkeen me päästään vertailemaan näiden eri menetelmien nettotuloja. Ja siinä nähdään ero näiden eri menetelmien kanssa. No, moni voi siinä miettiä, että siinä ei ole jatkumoa. Mutta jos sinä pystyt tekemään vielä yhden yläharvennuksen tai vain yhden yläharvennuksen ennen avohakkuuta, niin se on selvästi parempi kuin tämä alaharvennuksen kautta päätehakkuuseen.

Ja nyt tämä (laskelma) on LUKE:n ohjelmalla tehty. Ei ole jollakin jatkuvan kasvatuksen professorilla, vaan LUKE on tämän simuloinut ja tehnyt. Mutta tämä yläharvennus ei ole sitten LUKE:n laskelma koska LUKE:n Motti-ohjelma ei tunne jatkuvaa kasvatusta. Se tuntee vain alaharvennus, yläharvennus, päätehakkuu. Ja sen takia se on sitten simuloitu toisella ohjelmalla ja siitä voi sitten olla samaa tai eri mieltä, että onko tuo totta vai ei. Mutta oma kokemus on, että silloin kun se taimettuu hyvin ja siinä on oikea rytmi, me pystytään toimimaan näin. Mutta joissakin kohdissa olen itsekin joutunut jo kahden yläharvennuksen jälkeen tekemään päätehakkua, koska määrättyssä maapohjassa sitä taimiainesta ei ole tullut riittävästi.

Sitten tämä me käytiinkin. Meni väärässä järjestyksessä.

Tällä leveysasteella yläharvennus tehdään viidentoista vuoden välein ja sitten pohjoisemmassa 20 vuoden välein. Täällä on moton, kun siinä varressa on laajakulmakamera. Et nämä puut, jotka näyttävät tuossa

kaarevilta, ne on ihan suoria, tämä laajakulmakamera vääristää. Tämä on ihan konkreettisesti motokuskin näkökulmasta kuvattu, että mitä puita sen kannattaa poistaa. Eli se poistaa nuo punaiset puut, ainakin, joissa on niiden läpimitta ja niiden arvo, ja nämä arvot ovat vanhoja, nythän tuki hinta on selkeästi kovempi. Nämä arvot olisivat selkeästi kovempia todennäköisesti. Tuo 50 senttinen puu, tuon arvo olisi nyt vähintään 60 euroa.

Eli jos sinä tekisit alaharvennuksen, poistettaisi kaikki nuo vihreät ja raivattaisi nämä pienet puut pois. Mutta niissä on se isoin tuottopotentiali. Ja näiden (punaiset) on taas taantunut. Nyt kun otetaan nämä (punaiset) tilille ja nuoremmat jää. No sittenhän jää kysymys, että ne eivät elvy. No, kyllä ne ovat elpyneet ainakin minun kokemuksen mukaan. Kun tuolla on ihan ohuita rankoja, riukuja, niin nehan kyllä sitten kuolee pois. Mutta nyt kun ne saavat valoa, niin tällainen maa metsäpohja taimettuu erittäin hyvin.

No, kysymyksenä, että metsä kuusettuu sitten pelkästään tässä menetelmässä, ja juuri kun minä sanoin, että kuusikoita pitää vältellä. No, todellisuudessa tällä pohjapinta-alan, siis miten harvaksi se hakataan, voidaan säädellä sitä, mitä puuta sinne tulee. Ja tämä nyt on niin rehevä ja kostea pohja, että tässä menestyy kuusi muutenkin, mutta me saadaan hyvin uudistumaan männiköt männille pohjapinta-alaa säätämällä. Hakataan se lakirajalle ja se saa valoa. Ja sitten kun korjuukoneen ketjuilla on ajettu, niin sinne tulee hyvin helposti taimikko alle. Eli sillä paljonko sitä pohjapinta-alaa jää hakkuussa, niin sillä saadaan säädettyä, mitä sinne uudistuu.

No, sitten hakkuuesimerkkejä. Tässä on 2016 tehty Tiemansalossa eli tuossa Saimaan rannalla hakkuu, jossa on ollut lähtöpuustoa 250 kuutiota hehtaarilla. Tämä metsä on oikein hyvä esimerkki, että sitä ei ole alaharvennettu eikä ennakkoraivattu. Tämä on peilikuva. Että alaharvennuksessa olisi hakattu nämä puut pois, mitkä nyt jäi. Ja yläharvennuksessa taas otettiin ne puut pois. No, alaharvennuksessa olisi jäänyt vielä näitä isoimpia, mutta suurin osa näistä olisi raivattu pois. Ja kaikki jäävä puusto, kun se on tehty oikea-aikaisesti, ei liian myöhään, nämä on kehityskelpoisia, hyviä. Eli meille jäi sadan kuution ensiharvennuksen jälkeinen rehevä metsä kasvamaan. Siellä on hyvin valoa ja kun siellä on lehtipuuta myös ja seassa, on mäntyjä, niin siellä uudistuminen tapahtuu tosi tehokkaasti.

Sitten. Tämä voi näyttää vähän rujolta, mutta tämä on juuri se mistä nyt puhutaan paljon. Eli tämä on Pohjois-Pohjanmaata. Yläharvennettu, aikanaan ojitettu, paksaturpeinen, johon on saatu todella hyvä metsänkasvu aikanaan ojituksen ansiosta. Mutta nyt ne ojat ovat kasvaneet, ei nyt ihan umpeen, mutta ne vetävät vähän huonosti. Mutta tähän on jäänyt sata kiintoa (100 kuutiota) puuta hehtaarille ja siellä on paljon lehtipuuta myös, niin se haihduttaa niin tehokkaasti, että oja ei tarvitse uudelleen aukoa ja se vedenpinta pysyy oikealla tasolla, ettei se aiheuta kasvulle ongelmia. Mutta samalla tämä maapohja pysyy riittävän kosteana. Luontainen uudistuminen toimii erittäin hyvin, eli täällä on osassa otettu pikkasen rajummin, eli siellä on vähän valoisaa kohtaa, eli siihen tulee mänty, tarraa erittäin hyvin myös. Toimii hyvin kuuselle ja männille tämä. Ja nyt kun se maapohja on sopivan kostea, se uudistuminen onnistuu hyvin.

No, sitten tässä on, emme tiedä mikä tässä historia on ollut aikaisemmin, mutta eräälle asiakkaalle tehtiin tällaiseen metsään yläharvennus. Tuossa on tuo kivi kuvassa. Niin tämä on ennen yläharvennusta. Ja tuo sama kivi näkyy tuossa kuvassa, se on yläharvennuksen jälkeen. Eli sieltä avautuu uusi nuori metsä. Kaikki jäävä puusto on kehityskelpoista ja yleensä nämä luontaisesti syntyneet pienet puut, niin ne ovat hitaasti kasvanutta mäntyä. Erittäin hyvälaatuisia, suoria. Se laatu on yleensä tässä jäävässä puustossa parempi jo kuin niissä isoissa puissa. Eli seuraavassa hakkuussa tukkiprosentti nousee, koska jäävät puut ovat poikkeuksetta hyvälaatuisia. Männyt ovat kasvaneet siellä hitaammin, koska ne isot puut ovat olleet ne valtapuut, mutta aluksi niiden pitääkin kasvaa hitaammin, samoin niin kuin kuuset, että niihin tulee tiukkaa hyvälustoista tukkipuuta. Ja nyt kun niistä tulee valtapuita, niiden kasvu kiihtyy ja sitten taas nämä seuraavat sukupolvet, siellä on mänty-kuusi-koivu –sekoituksella tulee jatkumoa.

Sitten mennään vaikeusasteessa niin vaikeaan, että jos ei asiakas olisi haluumalla halunnut yläharvennusta, niin sitä ei kyllä olisi uskaltanut tehdä. Eli tässä on niin sanotusti parasta ennen aika mennyt aikaa sitten umpeen. Eli siellähän ei ole minkäänlaista alikasvustoa, eli nuo kakkärät mitä tuolla on, niin niistähän ei koskaan kehity mitään kuusia. Mutta yllätys yllätys tässäkin on. Metsänomistaja sanoi, että hän ei halua avohakkuuta ja kaikki muut tarjoajat oli sanoneet, että tämä pitää nopeasti hakata kaikki, että tämä on ihan pilalla, että tämä on kohta ihan entinen, että sinulla ei ole kuin lahotavaraa tuolla.

No, tässä on hakkuun jälkeen. Luvut ovat kovia. Sieltä tuli kova tili, ja se jätettiin tarkoituksella aika tiuhaksi vielä, kun ajateltiin, ettei tuuli pääse sitä riepottamaan nurin. Ja nämä jäljelle jäävät puut ovat siellä arvoluokassa viidestä aina 20 euroon, mitä tuonne jäi. Koska se oli niin järeätä metsää, niin sitä ei voinut kerralla vetää liian alas. No nyt nämä kasvaa hyvää arvokasvua seuraavat viistoista vuotta ja nyt sinne on tullut niin paljon valoa, että nyt sinne lähtee tulemaan taimia. Tämä on erittäin hyvin taimettuvaa tämä maapohja. Mutta se oli niin tiuha, että eihän ne taimet pystyneet kasvamaan kun siellä oli niin pimeätä. Nyt siellä on niin paljon valoa, että nyt tämä taimettuu luontaisesti. Ja sitten seuraavassa hakkuussa poistetaan aika paljon taas tätä tavaraa tästä. Ja sitten se taimiaines sieltä kiihdyttää kasvuaan ja saadaan uusi metsä siihen.

Tästähän nyt puuttuu yksi sukupolvi, että tähän ei tule aivan tasaista jatkumoa, mutta me saadaan, jos tällainen maa vedetään avohakkuuksi, niin siellä on horsmaa ja vitakkoa ja siihen pitää investoida ihan hemmetisti rahaa ja aikaa, että sinne saadaan se metsä perustettua. Mutta tällä tavalla tämä ei horsmitu ja ei tule vatukkoa, kun siinä on metsä päällä, mutta se lähtee taimettumaan. Eli saadaan hallittu uudistuminen siihen.

Sitten on Lopella pohjapinta-ala 15 noin 150 kuutiota oli poistuma ja hillittömän hyvää tukkia. Siellä oli niin sankka nuori metsä alla, että siellä oli valinnanvaraa että mitä sinne edes jätetään, ja hyvä lehtipuumäärä sinne jätettiin ja myös mäntyjä.

Sitten tästä on hakattu mäntyä pois päältä ja nyt siinä on aika fifty-fifty mänty-kuusi sekametsä jäänyt, ja tämä on kummallekin oikein sopiva. Ja näissä on huikea arvokasvu. Ei ole viittä euroa arvokkaampaa puuta yhtään nyt jäänyt, mutta ne ovat kaikki hyvänlaatuisia, kehityskelpoisia. Tässä on ihan järjetön tuotto prosentti, kun näitä ajetaan tukkimittaan ja sitten hakataan.

Sitten mennään Pohjois-Pohjanmaalle, jossa on metsänkasvu vaatimattomampaa, niin tässä on aika hauska vertailukohta. Tätä seuraavaa hakkuuta ei ole tehnyt Metsäpalvelu Arvometsä, mutta sen on tehnyt joku muu enkä nyt sano kuka. Eli siinä on hakattu lähtöpuusto. Pohjanmaallahan metsänkasvu ja puiden pituudet ovat aika vaatimattomia verrattuna tänne etelämpään. Kahdensadan kuution metsähehtaari on hakattu ja sen hakkuutulo on ollut 5800 euroa hehtaarille. No, siitä kun otetaan uudistuskulut ja taimikonhoito, niin 4000 (euroa/ha) jää metsänomistajalle nettotuloa.

Samalla alueella täällä on toimija, joka on asunut koko ikänsä, saman ikäinen metsä samalla lähtöpuustolla, tehtiin yläharvennus. Siinä oli siis sama lähtöpuuston määrä. Jäi 100 kuutiota. Eli tuo metsä on nyt hakattu. Sieltä on poistettu se 100. Nettotuloa 4000 euroa hehtaarille, eli sama kuin edellisessä, mutta jäi tämä metsä. Ja olen täällä käynyt, kun se sattuu olemaan minun metsä, niin kävin tänä kesänä viimeksi. Siellä on mieletön alikasvu ja kaikki nämä puut ovat kiihtyneet todella kovaan kasvuun. Ei tarvitse odottaa edes, kun täällä yleensä pitää 20 vuotta odottaa seuraavaan yläharvennukseen, niin ei tarvitse kuin reilu 15 vuotta, niin täällä tehdään vähintään sadan kiinnon (100 kuutiota/ha) tukkihakkuu taas. Ja siellä on kaiken kokoista tulossa aivan hullun lailla. No, sama nettotulo tuli kummallakin, mutta uskallan väittää, että minä saan aikapaljon aikaisemmin, aika paljon enemmän rahaa. Eli 15-20 vuoden päässä siellä (avohakatussa) on varttunut taimikko Pohjois-Pohjanmaalla vasta mutta nämä on tehneet seuraavan vastaavan tilin. Eli mitä hitaampi kasvuisille alueille mennään, niin tuottoero vaan kasvaa tämän menetelmän (jatkuvan kasvatuksen) eduksi. Ja taas kun mennään alemmas, mitä kovempi kasvu niin tasarakenteisen ja eri-ikäsirakenteisen tuottoero pienenee.

Sitten vielä Puolangalla on männikköä pitänyt harventaa, mutta tässäkin oli hyvin selkeä ohje: Kaikki hakataan yli 25 sentin läpimitan puut pois. Tai 20-25 sentin yli menevät hakataan pois. Muut jätetään. Ja sinne jäi sopivaan asentoon nuorempi männikkö. Seuraava on varmaan sitten siemenpuuasentoon. Eli tässä nyt ei ehdi seuraava (puusukupolvi), mutta taas kannattaa yläharvennuksen kautta mennä sinne päätehakkuutyypiseen. Tuossa vieressä oli hakattu kantoja, aivan samanlainen läpimittajakauma, minusta ennen aikaisesti. Nyt sieltä oli hakattu kaikki pois. Tämä kaveri saa paljon vähemmän tukkia. Kun olisi vähän kiertoaikaa pidentänyt, olisi saanut tuplamäärän tukkipuuta eli huikeasti enemmän rahaa.

Kuusamo. Yläharvennus. Poistuma 100 (kuutiota). Kuusamon korkeudella. Tämä on se jäävä männikkö. Tämmöisen männikön saaminen kestää 60 vuotta Kuusamossa. Eli ei kannata näitä halpoja puita hakata pois, vaan näitä lihottaa ja sitten tehdä siemenpuu.

Ja viimeinen kuva. Ristijärvi. Siellä on hakattu mäntyä pois. Kaikki isot männyt pois. Niin siihen jäi sopivan tiheinen nuori männikkö. Ja kun tämä on erittäin reheväkasvuinen rinnemaa, niin siellä on jo seuraavan sukupolven hyvä kuusikko tulossa. Eli hakataan niin kuin kerros kerrokselta pois.

Sitten. Kuka päättää?

Ennen lakimuutoksen voimaantuloa, oli suuri huoli, että nyt kun metsänomistajalla on vihdoinkin viimein todellinen vapaus päättää, että miten hän metsiä kasvattaa, niin oli suuri huoli Metsäkeskuksella, että eihän ne ymmärrä mitään ne metsänomistajat, että miten sitä pitää tehdä. Että nyt tämä on ihan vastuutonta, että heille annetaan vapaat kädet päättää. Nyt kaikki toimijat korostavat, että metsänomistaja päättää, miten hänen metsiään hoidetaan. Mutta se on ihan systemaattista, että jos joku, niin kuin moni metsänomistaja on sanonut, että minäkin haluaisin, että olisin tämmöistä hommaa (jatkuvaa kasvatusta), niin lähes poikkeuksetta sanotaan, ettei se tässä onnistu, että tässä kannattaa vaan mennä avohakkuulla.

Eli alan suurimmat toimijat aika voimakkaasti kääntää ne (toiveet jatkuvan kasvatuksen menetelmien käyttämisestä) alaharvennuksiksi. Ja sitten päätehakkuuksi ja perustelee hyvin voimakkaasti, että näin se vain kannattaa tehdä. Ja tähän palvelee selluteollisuutta tämä.

Eli, vaikka metsänomistajalla on vapaus päättää, hänen päätä käännetään kyllä aika rankasti, jos joku meinaa innostua jostain muusta. Mutta onneksi on niin valvotuneita, ja se joukko kasvaa, että ne eivät hyväksy. Että ne haluaa, että se tehdään heidän halujensa mukaan.

Et näin. Tämmöistä. Siinä kaikki.

Moderattori: No niin. Olisikos nyt hetki kysymyksille?

Kysymys: No, joo. Minulle jäi ainakin muutama asia tuolta esityksestä, joihin haluaisin tarkennuksen. Eli mainitsit siellä kirjanpainajatuhot. Että miten ne liittyivät näihin avohakkuisiin? Ymmärsin, että se liittyisi niihin tasaikäisenä kasvatettuihin kuusikoihin.

Timo Kujala: Joo, ehkä sanoin vähän epäselvästi. Ei ne liity millään lailla avohakkuuseen. Tai siis avohakkuuhan liittyvät siihen, että kirjanpainajatuhoahan ehkäistään sillä, että joudutaan avohakkaamaan se metsä. Silloinhan, kun se tuho tulee tasaikäiseen, niin silloinhan se avohakkuu on ainoa järkevä vaihtoehtokin. Jos se on tasaikäinen päätehakkuuseen menossa, niin ei siihen oikein muu toimikaan.

Mutta niitä kirjanpainajatuhoja voidaan välttää ja se on hyvin selkeästi tutkittu ja minäkin jo aikanaan biologian tunnilla opin, että eri-ikäisiä, eri puulajeja on metsässä ja siellä on myös lahoppuuta, vanhoja puita niin semmoisissa metsissä kirjanpainajan tuholaisia on valtava määrä. Eli siellä on sotilaat, jotka ei päästä sitä kirjanpainajapopulaatiota niin suureksi. Eli ne metsät kestävät. Sieltä voi joku yksittäinen puu kuolla. Kirjanpainajatuho takia heikentynyt puu, mutta se (tuho) ei leviä sinne metsään. Kun on kaikkia puulajeja ja eri-ikäisiä, niin siellä on niin paljon niitä tuhoavia hyönteisiä. Se on se oleellinen pointti. Mutta silloin kun se tuho iskee siihen tasaikäiseen, niin silloin se avohakkuu on todella fiksu. Ei ole muita korjausvaihtoehtoja.

Kysymys: Onko se ainoastaan kuusen tuholainen?

Timo Kujala: Se on kuusen.

Kysymys: Mites sitten lehtipuiden merkitys metsän kosteuden säätelyssä? Siinä (luennossa) oli esimerkkinä se, että kun ne ojat olivat kasvaneet umpeen, niin oliko niillä lehtipuilla juuri (merkitys)?

Timo Kujala: Joo, lehtipuu on niin kuin. No siellä se on erittäin suuri merkitys, kun ne haihduttavat sieltä sitä ylimääräistä vettä. Mutta lehtipuu on myös sen (metsän) uudistumisen kannalta hyvin tärkeä puu. Eli lehtipuukarikeri pitää metsää, maapohjaa niin kuin neutralisoi ja lannoittaa sitä. Eli se on magic, että missä on lehtipuita, niin siihen tulee valtavan hyvin alikasvu. Eli se on uudistamisen oikein generaattori. Plus se on sitä monimuotoisuutta. Pohjoisessa se lehtipuu, vaikka sillä ei ole tukkipuuarvoa, se on kuitupuu, niin se pitää metsän terveenä ja sillä on uudistumisen ja kasvun kannalta iso merkitys. Se on kuitenkin tuottava puu sitä kautta. Ja isotkin toimijat suosittelivat, et tämä asia on jo korjaantunut aika hyvin. Eli suositellaan että noin 20% jätettäisi lehtipuuta. Ja se on jo aika hyvä määrä sinne metsään. Tämä asia on kyllä jo korjaantunut tai korjaantumassa.

Kysymys: Mites sitten kun minä olen seurannut metsänhoitoa, perheeni omistaa metsää ja jossain vaiheessa suositeltiin nimenomaan haapojen hävittämistä metsistä. Että meiltä on ne sieltä hävitetty aika pitkälle. Niin, miten nykyään ja mikä sen haavan merkitys sitten monimuotoisuudessa?

Timo Kujala: Minulle haapa on metsän tärkein puu. Koska siinä haavassa on eniten eri hyönteislajeja. Enemmän kuin missään muussa puussa. Ja ne kaikki lajit ovat kirjanpainajan ja muiden tuohohyönteisten tuhoajia. Eli siellä on niitä hyviksiä paljon. Ja vaikka haavan taloudellinen merkitys tänäkin päivänä on huono, niin minä jätän niitä haapoja kyllä hyvin runsaasti, jos niitä sinne on tullut tai ollut siellä metsässä. Ja nyt kun ääri-ilmiöt kasvavat niin sen monimuotoisuuden, eli sen metsän kyky puolustautua näitä ääri-ilmiöitä vastaan. Sillä pitää olla (se kyky). Jos sillä ei ole sitä dynamiikkaa, niin se ei pärjää se metsä. Ja haapa on kanssa yksi hyvin tärkeä puu siellä.

Kysymys: Sitten minulla on vielä yksi. Kun minä kuulen hirveän usein tämmöistä puhetta, että täytyy ne avohakata ne metsät ennen kuin se tulee niin monimuotoiseksi se metsä, että sinne muuttaa tämmöisiä suojelunarvoisia lajeja, kuten liito-orava tai valkoselkätikka – ja sitten sitä ei saa enää hakata. Niin. Oletko törmännyt tähän ja miten vastaat?

Timo Kujala: Voin sanoa, että liito-orava ei enää uhkaa meidän metsiä, koska liito-oravat on kohta mennyttä kansanperinnettä. Eli tiedän useammankin metsän, joka on suojeltu ihan vapaaehtoisesti liito-oravalle. Itsekin olen yhtä semmoista ollut hommaamassa. Se oli seitsemän hehtaaria, siellä oli kolme liito-oravaemoa eli kolme poikuetta kun sanotaan. Ja siinä ympärillä oli avohakkuuta ja siinä asui eräs ihminen, joka niitä aina tarkkaili, ja hänen pihapiirissään plus sitten vielä hänen pihapiiri siihen päälle, eli 57 hehtaaria tämmöistä hienoa (metsää).

Meni joitain vuosia ja niitä oli kaks poikuetta, ja sitten oli yksi. Ja nykyään siellä ei ole yhtään. Eikä yhtään enää ikinä tule. Ei niillä ole eväitä repussa, että ne kävelisi sinne kaikkia aukkoja. Että tuo pelko on jo mennyttä. Sinne ei enää liito-oravaa sinne metsään tule, jos joku pelkää, että se sinne tulee, jos sitä ei hakkaa heti. Ne ovat jossakin pienillä alueilla, eivätkä ne sieltä pääse niitten avohakkuitten yli. Että ei tarvitse olla huolissaan. Ne eivät enää häiritse metsänomistajaa.

Eli. Tässä oli vähän sarkasmia. Itse yritän vielä. Olen keskittynyt ostamaan semmoisilta alueilta metsiä, joita sitten käsittelisin niin, että ne pystyisivät vielä elämään isommalla alueella. Koska ei ne pärjää enää nykymetsätaloudessa. Ja sitten vielä sanotaan, että miksi hemmetissä yhtä liito-oravaa pitää suojella, että se on ihan naurettavaa pelleilyä. Se liito-orava vaan kertoo sen, että se on niin kuin indikaattorilaji, että jos se pärjää siellä metsässä, niin se metsä on erittäin monimuotoinen ja rikas. Eli silloin se on terve hyvä

metsä. Sillä on helppo nähdä, että se metsä on hyvä, jos siellä on liito-oravia. Mutta se on kyllä korjautumassa. Se ei häiritse enää meitä kauan.

Kysymys: Kuopiossahan on paljon liito-oravia. Se on kuuluisa liito-oravistaan.

Timo Kujala: No, se korjaantuu. Voi jäädä hautuumaalle. Siellä on vielä vanhoja puita. Ei tarvitse pelätä kauan sitä ongelmaa. Samoin kuukkeli. Ne ovat poistumassa täältä. Jää Lappiin vielä joillekin alueille, mutta ongelma poistuu. Mutta samalla poistuu sieltä metsästä kyllä paljon muutakin ja loppupeleissä se on meidän kaikkien tappioksi.

Tuossa kun katsoin kun tulin tänne Joensuusta niin, Joensuu-Varkaus –tietäkin. Siinä ei ihan mahdotonta liikennettä ole, niin sinne raivataan 200 metriä leveitä, mutkitellaan ja laitetaan sinne metsän reunaan joku kokoomatie ja tyhjää täynnä, niin sehän katkaisee ekologiset käytävät ihan totaalisesti. Ja minä aina mietin, kun nykyään näitä teitä tehdään niin 100 – 200 metriä leveydeltä pitää raivata kaikki pois, niin, että se insinööri ei ole kauhean fiksu vielä, että se pystyisi tekemään vähän kapeammalle alueelle väyliä. Mutta sillä vaan katkotaan viimeisiä, kaikki vaan pirstaloituu niin pieneksi, viimeisiä ekologisia käytäviä. Niin kyllä me hoidetaan tämä lajikirjo pienemmäksi aika tehokkaasti.

Moderaattori: Onko linjoilla kysymyksiä? Nyt on hyvä aika esittää.

Kysymys: Sitä voisi vielä kysyä näkemystä siihen. Jos ihmiset haluavat jatkuvaa peitteistä kasvatusta, niin miten eri firmat siihen vastaa?

Timo Kujala: No, kaikkihan sitä sanoo, että me sitä tehdään. Mutta jos heillä ei ole sitä osaamista eikä kokemusta siitä, ja eihän kukaan sano yhdellekään metsänomistajalle, että meitä ei kiinnosta tämä.

Sitten tehdään, yleensä se yrittää ohjata ja yleensä se on, kun olen yrittänyt kuunnella metsänomistajia, ne sanoo, perustelee, että haluatko sinä tuhota tämän metsän sillä jatkuvalla kasvatuksella? Ne puhuu vain tällaisilla termeillä, mutta fiksumpi, jos todella ymmärtää eri kasvatusvaihtoehtoja, se metsäleimikon ostaja tai muu, niin sitten voi kertoa eri vaihtoehtoja. Että jos me poistetaan tästä näitä puita, me voidaan nämä poistaa ja nämä jää jäljelle ja tähän jää tällainen metsä. Ja sitten nähdään miten tämä kehittyy.

Tai sitten sanoo, että minä en näe tässä muuta vaihtoehtoa kuin avohakkuut. Ja yleensä ne kertovat, että minä en näe tässä muuta vaihtoehtoa kuin avohakkuun. Ja harvennuksessa harva metsänomistaja pystyy sanomaan, että minä haluan tänne tällaisen hakkuun, että poista näitä puita. Vaan se sanoo, että minä haluaisin harvennushakkuun, että se voisi olla jatkuvassa kasvatuksessa. Ja sanotaan, että joojoo, mutta tehdään alaharvennus kuitenkin.

Ja se metsänomistaja ei ymmärrä, eikä osaa sitä määritellä, että minä haluan, että näitä puita poistetaan. Että kyllä se ohjailu menee näin, mutta kaikki sanoo, et – ja kun kastot kaikkien nettisivuja, niin sinä et oikein erota, että ovatko ne luonnonsuojeluliiton sivut vai metsäyhtiön sivut, koska kaikki on niin luonto luonto luonto. Mutta eihän sinun tarvitse, kun sinä ajelet ja katsot, että miten ne hakataan: alhaalta putsattu pohjat ja sitten päätehakkuu.

Niin, ei se toteudu. Ja on niitä yläharvennuksia yhä enemmän, mutta ne ovat valveutuneita ja ne ovat sanoneet, että minä en hyväksy minkään muunlaista menetelmää tähän, mutta silloin sen metsänomistajan pitää ottaa iso rooli tai sitten tilata semmoinen toimija, joka oikeasti ymmärtää ja on motivoitunut tekemään sen.

Pohjois-Pohjanmaalla on semmoinen kuin Metsäpalvelu Hollanti, joka on siinä mielessä, että he tekevät metsäsuunnitelmia ja hakkaa ja ostaa puut, niin kaikki metsät mitkä minulla on niiden alueella, niin minä surutta saan sanoa, et mene tekemään se hakkuu, niin ne ymmärtää sen miten metsää pystytään kasvattamaan jatkumona. Että miten sitä hakataan. Niin kuin tämä Osmo Palosaari, niillä on seitsemän konetta, isolla se homma, sanoi että hän on itse kolmannessa sukupolvessa yläharventaa metsiä, omia

metsiä. Ja sen kun laittaa hakkaamaan, niin aina kun minä käyn katsomassa, niin se on niin kaunis se metsä. Koska siellä on jatkumo kun me ei olla putsattu sitä alhaalta. Että näitä on ja osajia tulee koko ajan lisää. Mutta kyllä se vaan näin on, että jokainen sanoo, että kyllä mekin osataan, mutta sitten se ohjataan ja toteutetaan eri tavalla kuin se ajatus oli.

Että jos ne oikeasti nämä isot toimijat haluaisivat, niin tähän olisi puolet jo siirtynyt ja ne oikeasti toisi ne esiin. Ne tulevat vain pelottemaan ja kertomaan ongelmia. Niin kuin eräs iso metsäyhtiö piti tällaisen jatkuvan kasvatuksen luennon, minäkin menin ihan piruuttaan kuuntelemaan sen, niin nehän sai kerättyä sinne ne ihmiset, jotka olivat siitä kiinnostuneita. Ja kaksi tuntia ne haukkuivat jatkuvaa kasvatusta ja isoin pointti oli se, että jatkuvan kasvatuksen metsissä tulee valtavat hyönteistuhot. Ja se on juuri päinvastoin. Mutta minä vain kuuntelin.

Minä tiesin, että se on hieno konsti kerätä kaikki kiinnostuneet, ja sitten ne näytti karseita kuvia tuhotuista metsistä, räaseiköistä ja tällaista siitä tulee. En tiedä mistä ne kuvat oli haettu, mutta silloinhan, joko ne ei osaa sitä tai se oli tarkoitushakuista se homma, jos ne oli heidän tekemiään. Tämä vaan on se reaalia maailma missä mennään. Uusia toimijoita, jotka haluavat toimia näin tulee koko ajan lisää, mutta ne perinteiset, en näe siellä aitoa halua ja kiinnostusta. On taloudellinen intressi toimia toisinpäin. Ne hyötty enemmän siitä, kun niitä hakataan niitä kuitupuita. Valitettavasti, mutta minä olen sitä mieltä, että pitkällä juoksulla se ei ole teollisuuden etu.

Keski-Eurooppa on kyllä oppinut läksyn nyt tässä ja siellähän systemaattisesti tehdään nyt erikässekametsää, koska riskit ovat suuret. Ja sitten kun tämä on näin pirstaleista, on sähkölinjoja, niitä levennetään, on hakkuureunoja, teitä tehdään joka paikkaan, niin silloin tätä tuulipintaa tulee niin paljon, että isoin ongelma on kun tehdään avohakkuu, niin reunametsästä kaatuu ja siitä lähtee yleensä myös ne hyönteistuhot sinne metsään. Ja aina kun metsää harvennetaan, tuulituhoriski kasvaa. Samalla lailla alaharvennuksessa tai yläharvennuksessa. Mutta esimerkiksi jos on järvi tai aukon reuna tai joku tie mistä tuuli käy, niin me jätetään aina täysin käsittelemätön alue siihen, niin että se tuuli ei pääse sinne metsän sisään. Ja tällainen peitteinen metsä, ne tuulituhot on pienemmät silloin. Mutta tietysti silloin, kun tulee joku myrskyvirtaus ja painaa jostakin niin silloin kaatuu mikä mettä vaan.

Moderaattori: No niin. Tänne on nyt chattiin tullut yksi kommentti ja kysymys: Omistajan vaikeus onkin se, että mistä osajan ja luotettavan toimijan tunnistaa? Onko osajapankkia alueellisesti saatavissa missään esimerkiksi netissä?

Timo Kujala: Hyvä kysymys. Tälle jatkuvalla kasvatukselle on tällainen jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva. Minä en muista onko heillä sivuillaan osajia. Ja se on erittäin hyvä kysymys. Minä en tässä nyt viitsi mainostaa, mutta sen jo sanoin Metsäpalvelu Hollanti tuolla Pohjanmaalla. Mutta, jos tässä nyt sanon muutaman niin semmoinen kuin Tuohi on pieni firma. Sitten on Innofor ja sitten on Metsäpalvelu Arvometsä. Nämä nyt tiedän ainakin ja sitten Kainuussa on useampia, jotka tekevät kumpaakin. Ne osaa tämän menetelmän, jos metsänomistaja haluaa, niin ne kyllä osaa. Ja mekin ollaan koulutettu useampia konekuskia ja sahojen, kun ollaan myyty leimikoita heille. Niin kyllähän tämä osaaminen kasvaa ja konekuskit osaa, mutta eihän konekuskit voi päättää. Konekuskithan hakkaavat semmoisen hakkuun, minkä se puunostaja on sinne tai ne on sopineet. Mutta se osaaminen yläharvennuspoimintahakkuille kasvaa koko ajan niiden keskuudessa, mutta kyllä se puun ostaja tai siltä jolta ne metsänhoitopalvelut tulevat, niin kyllä sen pitää aidosti osata.

Mutta sen minä kyllä ainakin haastaisin sen ”kyllä minäkin osaan, kyllä mekin voidaan tehdä”. Silloin on hyvä mennä sinne metsään ja kysyä siltä palveluntuottajalta, että miten sinä tässä tekisit sen. Ja jos se ei pysty tai jos se ensimmäiseksi ehdottaa, että kyllä tähän pitää tehdä alaharvennus tai päätehakkuu, niin sehän osoittaa, että silloin sillä ei ole minkäänlaista näkemystä, ei halua, eikä kykyä. Mutta jos se pystyy loogisesti ja uskottavasti selittämään metsänomistajalle ja siitä ymmärtää, että tässä voisi tapahtua joku fiksu liike, että hän oikeasti ymmärtää. Testi on paras. Kerro ja näytä miten se tehdään. Jos se ensimmäiseksi sanoo,

etten minä osaa tai tämä ei toimi, niin silloin se on väärä palveluntarjoaja hänelle, jos haluaa tämmöistä (jatkuvaa kasvatusta).

Mutta sen jatkuvan kasvatuksen yhdistyksen sivuilla tai niiltä voi ainakin sähköpostilla kysyä toimijaa tietyille alueille.

Anne Hyvärinen: Kiitoksia.

Timo Kujala: Kiitos kaikille.

Anne Hyvärinen: Kiitoksia. Seuraavalla kerralla (21.10.2021) Jouni Lehmonen puhuu sitten puunjalostusteollisuuden arvopohjasta ja avohakkaamattomasta puutavarasta.